

VOORUITZICHTEN

Doorheen het hele verslag komen constanten aan het licht: ze zijn niet aan een specifiek thema gebonden, maar kunnen als fundamentele tendensen worden beschouwd. In dit opzicht is het dan ook bijzonder interessant ze aan het licht te brengen en na te gaan of ze in de richting van een gelijke toegang voor allen tot de grondrechten gaan of, met andere woorden, naar de uitroeiing van armoede. Dat is ook het perspectief waarin het samenwerkingsakkoord - waarmee het Steunpunt werd opgericht - de bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting inschrijft; dit is eveneens de invalshoek van de Nationale Actieplannen voor sociale insluiting.

We illustreren hier de drie constanten aan de hand van voorbeelden uit de voorgaande hoofdstukken

1. Wanneer arme mensen niet op sterke, dankzij een voluntaristisch beleid efficiënte, wettelijke beschermingen kunnen terugvallen, kunnen ze hun grondrechten maar met moeite of helemaal niet doen gelden.

- Het volstaat niet om aan de criteria te voldoen die voor een sociale woning gelden, om effectief toegang tot een behoorlijke en financieel haalbare woning te hebben. Door het structurele gebrek aan sociale woningen, het gebrek aan regulering van de huurprijzen op de private huurmarkt en het gebrek aan huurtoelagen zien talrijke gezinnen zich gedwongen in financieel moeilijk haalbare of extreem ongezonde woningen te wonen.
- Personen zonder ziekte- en invaliditeitsverzekering, met name personen die illegaal in het land verblijven of geen recht op dringende medische hulp hebben, hebben meer moeite om zich te laten verzorgen dan personen die door deze verzekering gedekt zijn. Ze moeten elke keer in bilaterale contacten met het OCMW hun aanvraag motiveren. Door de uitbreiding van de ziekteverzekering die op het Algemeen Verslag over de Armoede volgde, konden enkele personen daarentegen hun recht op bescherming van de gezondheid beter waarnemen.
- De wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie voorziet dat in het kader van een geïndividualiseerd project een

overeenkomst wordt gesloten tussen de gebruiker en de maatschappelijke werker die hem begeleidt. Zoals in andere contractuele relaties hebben de partijen hier geen evenwaardige positie. Om deze ongelijkheid weg te nemen, moet de vrijheid om contracten af te sluiten worden beperkt door wettelijke bepalingen die de zwakste partij moeten beschermen. Ondanks de invoering van bepalingen voor een betere bescherming van de aanvrager in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie, hekelen talrijke verenigingen nog steeds de ongelijkheid tussen de partijen die in het nadeel van de aanvrager is.

Regulering door het beleid blijkt één van de meest geschikte instrumenten te zijn om de effectieve uitoefening van de grondrechten te waarborgen. Het is nodig deze te op te voeren en de geëigende budgettaire en wettelijke middelen in te zetten die hiervoor nodig zijn.

2. Wetgevingen hebben mogelijk negatieve effecten en dit hangt er mee samen dat ze niet in een coherent geheel kaderen.

- Zonder verplichte herhuisvesting kunnen strengere gezondheidsnormen tot gevolg hebben dat een slecht gehuisveste huurder *in fine* op straat komt te staan, als het gebouw waarin hij woont, gesloten wordt, terwijl hij misschien zelf de bevoegde diensten verwittigd heeft.
- Het aanmoedigen van jobcreatie via subsidies op lage lonen dreigt de doorgroeikansen van laagbetaalde werknemers te belemmeren, indien de werkgevers niet tegelijk worden aangezet om betere arbeidsvoorwaarden aan te bieden.

Er is een overvloed aan wetgevingen, maar ze zijn niet voldoende coherent op elkaar afgestemd. De vraag naar meer regulering is dus niet erop gericht het aantal maatregelen te verhogen, een overvloed aan teksten teweeg te brengen: de reglementeringen moeten in een consequent geheel kaderen met de duidelijke bedoeling de toegang tot de grondrechten mogelijk te maken. Dit houdt in dat er eerder vooraf dan achteraf moet worden opgetreden. Er moet een structureel beleid worden gevoerd in plaats van bepalingen uit te vaardigen die de bestaande lacunes in of het gebrek aan maatregelen moeten

compenseren, waaronder in de eerste plaats de meest kwetsbare personen lijden.

Deze nood aan coherentie is evident voor al wie op het terrein vecht en volop met de multidimensionale aspecten van armoede wordt geconfronteerd: of het nu uiteraard de mensen zijn die dagelijks in bestaansonzekerheid leven, beroepsmensen die met de toepassing van het beleid belast zijn of militanten van verenigingen of vakbonden.

Het opstellen van nationale actieplannen voor sociale insluiting is een goede gelegenheid om meer coherentie te bereiken. De ratificatie door België van het herziene Europees Handvest, dat haast alle betrokken autoriteiten reeds hebben goedgekeurd, zal eveneens een stap vooruit in die richting zijn. Artikel 30 waarvan België aan de basis ligt, bepaalt het volgende: "Teneinde de onbelemmerde uitoefening te waarborgen van het recht op bescherming tegen armoede en tegen sociale uitsluiting, verbinden de Partijen zich ertoe maatregelen te nemen in het kader van een totale en gecoördineerde aanpak".

3. De responsabilisering van personen die hun grondrechten niet geëerbiedigd zien, belemmert hun toegang tot deze rechten nog meer

- Doordat het beleid voorrang geeft aan een makkelijkere toegang tot eigendom voor allen en maar enkele voorzichtige reguleringen van de huurmarkt doorvoert, komen het gewicht en de last voor een gezonde staat van de woning op de schouders van individuele personen te liggen, terwijl de meest bestaansonzekere categorieën een zeer kleine financiële marge hebben.
- Tewerkstellingsmaatregelen zijn een prioritaire beleidslijn in de bestrijding van armoede en van sociale uitsluiting geworden. Werk hebben wordt als een waarborg voor de autonomie van de persoon gezien dankzij het inkomen en de sociale banden die hieraan verbonden zijn. Voor enkele zeer laag (of helemaal niet) geschoolde personen die fysiek en psychologisch "op" zijn vanwege de dagelijkse problemen die ze ondervinden, betekent werk niet per se een stap vooruit. Een slechte tewerkstelling kan integendeel voor de levensomstandigheden een stap achteruit betekenen.

- Bij gezondheidsopvoeding (met gerichte campagnes over voeding, sport, ... bijvoorbeeld) zijn vooral mensen gebaat die in staat zijn hun omgeving onder controle te houden en hun gedrag aan te passen. Dergelijke acties kunnen de ongelijkheden op vlak van gezondheid zelfs vergroten, indien er geen maatregelen worden genomen om middelen aan die mensen te geven die door de omstandigheden geen vat op hun leven hebben.

Uit alle overlegondes blijkt duidelijk dat er een tendens is om de gevraagde regulering op de achtergrond te schuiven en de responsabilisering van het individu op de voorgrond te plaatsen. Het beleid zorgt dan niet meer voor de nodige voorwaarden opdat iedereen verantwoordelijkheid kan dragen, maar laat het aan de persoon zelf over, in dit geval de arme persoon, om ervoor te zorgen dat hij zijn verantwoordelijkheid kan opnemen. Een van de eerste voorwaarden die door heel het verslag duidelijk naar voren komt, is een inkomen waarmee een menswaardig leven mogelijk is.

Armoede als schending van de rechten van de mens beschouwen - ter herinnering, die rechten zijn inherent aan het feit dat men tot de mensheid behoort - betekent alle leden van de maatschappij op voet van gelijkheid te zetten, armoede als probleem van algemeen belang te definiëren, aan de centrale rol van het beleid te herinneren als waarborg voor dit algemeen belang en aan de nood aan solidariteit.